

Wymagania edukacyjne z wiedzy o społeczeństwie dla klasy CZWARTEJ

IV Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Integracyjnymi

im. B. Krzywoustego – **ZAKRES ROZSZERZONY**

Temat lekcji	Zagadnienia	ocena dopuszczająca Uczeń:	ocena dostateczna Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, oraz:	ocena dobra Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, oraz:	ocena bardzo dobra Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, oraz:	ocena celująca Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, oraz:
I. PRAWA CZŁOWIEKA						
1. Czym są prawa człowieka?	§ cechy praw człowieka § historia praw człowieka § generacje praw człowieka § prawa pozytywne i negatywne § łamanie praw człowieka	§ podaje cechy praw człowieka; § charakteryzuje system praw człowieka w państwie demokratycznym; § wskazuje przykłady ograniczeń praw człowieka w państwach autorytarnych; § rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka w państwach	§ przedstawia pozycję jednostki w państwach autorytarnych i totalitarnych; § omawia historyczne uwarunkowania rozwoju praw człowieka; § przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im kategorii i generacji; § rozróżnia prawa negatywne i prawa pozytywne;	§ wyjaśnia, z czego wynikają przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; § uzasadnia, że istnienie systemu ochrony praw człowieka jest koniecznym warunkiem prawidłowego funkcjonowania państw demokratycznych; § wyjaśnia, na czym polega różnica między prawami negatywnymi a	§ wykazuje, że zakres i sposób ochrony poszczególnych praw człowieka są uzależnione od kategorii i generacji, do których te prawa należą; § ocenia skalę łamania praw człowieka na świecie; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących przestrzegania praw człowieka na świecie; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące praw człowieka; § organizuje debatę na temat praw człowieka i aktywnie

		demokratycznych; § wymienia okoliczności, w których możliwe jest ograniczenie praw i wolności człowieka.	§ buduje argumenty potwierdzające uniwersalność praw człowieka; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące praw człowieka [teksty narracyjne, dane statystyczne].	prawami pozytywnymi; § bierze aktywny udział w debatach/dyskusjach na temat uniwersalności praw człowieka; § analizuje materiały źródłowe dotyczące praw człowieka [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	dotyczący praw człowieka.	w niej uczestniczy.
2. Ochrona praw człowieka w Polsce	§ katalog praw i wolności w <i>Konstytucji RP</i> § prawo do sądu § prawo do zaskarżenia § wnioski do RPO § skarga konstytucyjna	§ przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im konstytucyjnych kategorii praw i wolności; § wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> środki ochrony wolności i praw; § wskazuje zadania i formy działania	§ wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; § sporządza według wzoru skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich; § wyjaśnia znaczenie indywidualnej skargi konstytucyjnej;	§ omawia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; § wyjaśnia, jaka jest różnica między prawami człowieka a prawami obywatela; § przedstawia warunki, które musi spełniać skarga konstytucyjna; § bierze aktywny udział	§ opisuje sposób funkcjonowania sądowych środków ochrony praw i wolności; § proponuje działania, które można by podjąć w celu ochrony praw człowieka, gdyby zostały one naruszone; § dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania instytucji Rzecznika Praw	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących ochrony praw człowieka w Polsce; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące ochrony praw człowieka w Polsce;

		Rzecznika Praw Obywatelskich.	§ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące ochrony praw człowieka w Polsce [teksty narracyjne, dane statystyczne].	w debatach/dyskusjach dotyczących poziomu przestrzegania praw człowieka w Rzeczypospolitej Polskiej § analizować materiały źródłowe dotyczące ochrony praw człowieka w Polsce [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	Obywatelskich w Polsce; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący ochrony praw człowieka w Polsce.	§ organizuje debatę dotyczącą ochrony praw człowieka w Polsce i aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
3. Europejski system ochrony praw człowieka	§ <i>Europejska konwencja praw człowieka</i> § Europejski Trybunał Praw Człowieka § <i>Europejska karta społeczna</i> § <i>Karta praw podstawowych Unii Europejskiej</i> § wymiar ludzki OBWE	§ wymienia organizacje międzynarodowe tworzące fundament europejskiego systemu ochrony praw człowieka; § podaje przykłady praw i wolności gwarantowanych na mocy: - <i>Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności</i> , - <i>Europejskiej karty socjalnej</i> , - <i>Karty praw podstawowych UE</i> ; § wymienia zasady funkcjonowania:	§ wymienia kategorie i generacje praw gwarantowanych na mocy: - <i>Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności</i> , - <i>Europejskiej karty socjalnej</i> , - <i>Karty praw podstawowych UE</i> ; § wymienia zasady funkcjonowania:	§ porównuje katalogi praw gwarantowanych na mocy: - <i>Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności</i> oraz jej protokołów dodatkowych, - <i>Europejskiej kartą socjalnej</i> , - <i>Karty praw podstawowych UE</i> ; § formułuje argumenty i kontrargumenty	§ omawia poszczególne etapy postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka; § przedstawia uwarunkowania, które wpłynęły na ukształtowanie się systemów ochrony praw człowieka funkcjonujących w ramach Rady Europy, OBWE oraz Unii Europejskiej;	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących funkcjonowania europejskiego systemu ochrony praw człowieka; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące europejskiego

		- Europejskiej karty socjalnej, - Karty praw podstawowych UE; § wymienia cele funkcjonowania: - Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, - Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich; § przedstawia warunki dopuszczalności skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.	- Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, - Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich; § formułuje wnioski z analizy wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące europejskiego systemu ochrony praw człowieka [teksty narracyjne, dane statystyczne].	dotyczące zasadności i skuteczności funkcjonowania europejskiego systemu ochrony praw człowieka. § analizuje materiały źródłowe dotyczące europejskiego systemu ochrony praw człowieka [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania poszczególnych organów i instytucji tworzących europejski system ochrony praw człowieka; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący europejskiego systemu ochrony praw człowieka.	systemu ochrony praw człowieka; § organizuje debatę dotyczącą europejskiego systemu ochrony praw człowieka i aktywnie w niej uczestniczy.
4. Światowy system ochrony praw człowieka	§ Powszechna deklaracja praw człowieka § paktów praw człowieka § Rada Praw Człowieka § Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka	§ omawia okoliczności, które doprowadziły do uchwalenia Powszechnej deklaracji praw człowieka, oraz przedstawia cele i zasady określone w tym akcie prawa	§ podaje kategorie i generacje praw gwarantowanych na mocy: - Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, - Międzynarodowego paktu praw socjalnych,	§ przedstawia cele i zadania poszczególnych organów ONZ tworzących światowy system ochrony praw człowieka; § porównuje katalogi praw gwarantowanych na mocy:	§ porównuje sposoby ochrony praw gwarantowanych w: - Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych, - Międzynarodowym pakcie praw	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących funkcjonowania światowego systemu ochrony praw człowieka; § samodzielnie gromadzi,

	§ Międzynarodowy Trybunał Karny § Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców	międzynarodowe go; § podaje przykłady praw i wolności gwarantowanych na mocy: - Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, - Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych; § wymienia organy ONZ tworzące światowy system ochrony praw człowieka.	<i>gospodarczych i kulturalnych;</i> § przedstawia, w jaki sposób są chronione prawa uwzględnione w: - Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych, - Międzynarodowym pakcie praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych; § wymienia cele i zasady funkcjonowania: - Międzynarodowego Trybunału Karnego, - Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, - Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców;	- Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, - Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych; § przedstawia warunki, które musi spełniać skarga indywidualna do Komitetu Praw Człowieka; § omawia uwarunkowania, które doprowadziły do powstania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ; § formułuje argumenty i kontrargumenty dotyczące zasadności i skuteczności funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ;	<i>socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> § dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący światowego systemu ochrony praw człowieka.	analizuje i prezentuje materiały dotyczące światowego systemu ochrony praw człowieka; § organizuje debatę dotyczącą światowego systemu ochrony praw człowieka i aktywnie w niej uczestniczy.
--	---	--	--	--	---	--

			§ wyjaśnia znaczenie pojęcia „uchodźca” w kontekście prawa międzynarodowego; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące światowego systemu ochrony praw człowieka [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ analizuje materiały źródłowe dotyczące światowego systemu ochrony praw człowieka [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].		
5. Organizacje pozarządowe a prawa człowieka	§ funkcje organizacji pozarządowych w zakresie ochrony praw człowieka § Amnesty International § Human Rights Watch § Helsińska Fundacja Praw Człowieka § Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża	§ podaje przykłady organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw człowieka; § pozyskuje z dostępnych źródeł informacje na temat celów działania wybranej organizacji zajmującej się ochroną praw człowieka.	§ pozyskuje z dostępnych źródeł informacje na temat zasad i form działania wybranej organizacji zajmującej się ochroną praw człowieka; § wymienia formy aktywności organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka; § analizuje proste materiały	§ przedstawia cele i formy działania następujących organizacji pozarządowych: - Amnesty International, - Human Rights Watch, - Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, - Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca;	§ charakteryzuje funkcje organizacji pozarządowych w zakresie ochrony praw człowieka; § dokonuje krytycznej analizy celów, zasad i form działania wybranej organizacji zajmującej się ochroną praw człowieka; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących działalności organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę praw człowieka; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały

	i Czerwonego Półksiężycu § organizacje humanitarne		źródłowe dotyczące organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ omawia cele i formy działania wybranych organizacji humanitarnych; § określa, jakie znaczenie ma działalność organizacji humanitarnych dla ochrony praw człowieka; § analizuje materiały źródłowe dotyczące organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę praw człowieka [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działalności organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka.	dotyczące działalności organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka; § organizuje debatę dotyczącą działalności organizacji pozarządowych zaangażowanyc h w ochronę praw człowieka; § przygotowuje i realizuje w środowisku lokalnym kampanię społeczną promującą organizacje pozarządowe zaangażowane w ochronę praw człowieka.
--	--	--	--	--	--	---

II. STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE

1. Współczesne stosunki międzynarodowe	§ podmioty prawa międzynarodowego	§ wskazuje przykłady podmiotów prawa międzynarodowego;	§ wymienia podstawowe podmioty prawa międzynarodowego;	§ wskazuje przykłady podmiotów o problematycznym statusie międzynarodowym;	§ wyjaśnia, jakie są przyczyny łamania podstawowych zasad prawa międzynarodowego, i wymienia konsekwencje takich naruszeń;	§ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące wielopłaszczyznowości i złożoności współczesnych stosunków międzynarodowych.
	§ zasady prawa międzynarodowego	§ wymienia podstawowe zasady prawa międzynarodowego;	§ przedstawia podstawowe zasady prawa międzynarodowego;	§ wykazuje – na wybranych przykładach – złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych;	§ uzasadnia konieczność przestrzegania zasad prawa międzynarodowego	
	§ wielopłaszczyznowość i złożoność stosunków międzynarodowych.	§ wymienia czynniki wpływające na kształt współczesnych stosunków międzynarodowych;	§ rozpoznaje sytuacje, w których doszło do złamania podstawowych zasad prawa międzynarodowego;	§ tłumaczy, jakie są źródła współzależności łączących państwa we współczesnym środowisku międzynarodowym i co wynika z tych powiązań;	§ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący stosunków międzynarodowych.	
		§ wskazuje współzależności łączące państwa we współczesnym środowisku międzynarodowym.	§ omawia – na wybranym przykładzie – polityczne, gospodarcze i kulturowe uwarunkowania współczesnych stosunków międzynarodowych;	§ analizuje materiały źródłowe dotyczące stosunków międzynarodowych [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].		

			stosunków międzynarodowych [teksty narracyjne, dane statystyczne].			
2. Ład międzynarodowy	§ typy ładu międzynarodowego § mocarstwa § znaczenie supermocarstw § zmiany w ładzie międzynarodowym w XXI w. § znaczenie zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej § działania regionalnych mocarstw niezachodnich, § relacje polityczne, gospodarcze i kulturowe łączące państwa wysoko rozwinięte i rozwijające się [w tym problem zależności	§ wymienia poszczególne typy ładu międzynarodowego; § wymienia współczesne mocarstwa regionalne oraz supermocarstwa; § przedstawia podstawowe zmiany, które zaszły w ładzie międzynarodowym w XXI w.; § wskazuje przykładowe czynniki wpływające na kształt współczesnego ładu § wskazuje – na podstawie analizy prostych	§ rozróżnia poszczególne typy ładu międzynarodowego; § wymienić kryteria, które współcześnie definiują status mocarstw i supermocarstw; § charakteryzuje rolę mocarstw w poszczególnych typach ładu międzynarodowego; § wskazuje mechanizmy, dzięki którym mocarstwa regionalne i supermocarstwa umacniają swoją pozycję na arenie międzynarodowej; § poprawnie posługuje się pojęciem „strefa wpływów”;	§ charakteryzuje poszczególne typy ładu międzynarodowego; § wymienia przyczyny, przejawy i konsekwencje zmian w ładzie międzynarodowym w XXI w.; § przedstawia cele regionalnych mocarstw niezachodnich i formy ich działalności na arenie międzynarodowej [Chińskiej Republiki Ludowej, Indii, Federacji Rosyjskiej, Brazylii]; § określa zasięg stref wpływów współczesnych mocarstw;	§ porównuje poszczególne typy ładu międzynarodowego; § formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym roli supermocarstw w kształtowaniu współczesnych stosunków politycznych, gospodarczych i kulturowych; § formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze o konsekwencje zmian, które zaszły w ładzie międzynarodowym w XXI wieku; § rozwiązuje złożone zadania	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących współczesnego ładu międzynarodowego; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące współczesnego ładu międzynarodowego.

	postkolonialnej i neokolonialnej] § mechanizmy zwiększające lub zmniejszające ekonomiczne dysproporcje między państwami	źródeł statystycznych – państwa o najniższym i najwyższym PKB; § podaje przykłady zasobów naturalnych, których dostępność wpływa na kształt współczesnej polityki międzynarodowej.	§ określa charakter, zasięg terytorialny i cele działania wybranych organizacji międzynarodowych [np. BRICS, Szanghajska] § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące ładu międzynarodowego o [teksty narracyjne, dane statystyczne]; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące ładu międzynarodowego o [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ wyjaśnia, jaka jest rola mocarstw regionalnych w wybranych organizacjach międzynarodowych [np. w BRICS i Szanghajskiej Organizacji Współpracy]; § analizuje materiały źródłowe dotyczące ładu międzynarodowego [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący współczesnego ładu międzynarodowego.	
3. Gospodarka w polityce międzynarodowej	§ strategiczne zasoby naturalne § zmiany klimatyczne § PKB § wzrost gospodarczy § kolonializm § neokolonializm	§ podaje przykłady strategicznych zasobów naturalnych; § wskazuje przykłady dowodzące wpływu historii kolonialnej na kształt współczesnych stosunków	§ wyjaśnia, czym są strategiczne zasoby naturalne; § podaje przykłady dowodzące wpływu strategicznych zasobów naturalnych na politykę międzynarodową;	§ wyjaśnia, jakie jest znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej; § uzasadnia konieczność dywersyfikacji źródeł energii;	§ wyjaśnia, jakie są polityczne konsekwencje kryzysu ekologicznego i klimatycznego; § formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym energetyki	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących gospodarki w polityce międzynarodowej; § samodzielnie gromadzi,

		międzynarodowy ch; § prawidłowo posługuje się pojęciem „kolonializm”; § wskazuje przykłady zależności politycznych, gospodarczych i kulturowych łączących państwa wysoko rozwinięte i rozwijające się [o różnym poziomie PKB], w tym dawne metropolie i kolonie.	§ wymienia państwa o najniższym i najwyższym PKB we współczesnym świecie; § przedstawia zarys historii kolonializmu [przyczyny, wpływ na rozwój poszczególnych państw i regionów]; § prawidłowo posługuje się pojęciem „neokolonializm”; § rozpoznaje mechanizmy i działania, które zmniejszają lub zwiększają ekonomiczne dysproporcje między państwami; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące gospodarki w polityce międzynarodowej [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ przedstawia wpływ historii kolonialnej na kształt współczesnych stosunków międzynarodowych; § analizuje – na wybranych przykładach – zależności polityczne, gospodarcze i kulturowe łączące państwa wysoko rozwinięte i rozwijające się [o różnym poziomie PKB], w tym dawne metropolie i kolonie; § charakteryzuje i krytycznie analizuje mechanizmy i działania, które zmniejszają lub zwiększają dysproporcje ekonomiczne między państwami; § analizuje materiały źródłowe dotyczące gospodarki w polityce międzynarodowej	jądrowej i odnawialnych źródeł energii; § dokonuje krytycznej analizy mechanizmów i działań, które zmniejszają lub zwiększają dysproporcje ekonomiczne między państwami; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący gospodarki w polityce międzynarodowej.	analizuje i prezentuje materiały dotyczące gospodarki w polityce międzynarodowej; § organizuje debatę dotyczącą znaczenia gospodarki w polityce międzynarodowej i aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
--	--	---	--	---	---	--

				[teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].		
4. Współczesna globalizacja	§ globalizacja § aktorzy globalizacji § wymiary globalizacji § przyczyny i skutki procesu globalizacji § makdonaldyzacja § korporacje transnarodowe	§ prawidłowo posługuje się pojęciami: „globalizacja”, „korporacja”; § rozpoznaje przejawy globalizacji we współczesnym świecie; § wymienia głównych aktorów procesu globalizacji; § przedstawia źródła procesów globalizacyjnych przebiegających we współczesnym świecie; § wskazuje przykłady korporacji działających w skali globalnej.	§ przedstawia – na wybranych przykładach gospodarczych, politycznych, kulturowych i społecznych – skutki procesu globalizacji widoczne we współczesnym świecie; § wyjaśnia, czym jest makdonaldyzacja; § wymienia najważniejsze wyzwania stojące przed społecznością międzynarodową w związku z procesem globalizacji; § wskazuje przykłady dowodzące wpływu globalnych	§ przedstawia przyczyny i konsekwencje procesu globalizacji we współczesnym świecie; § formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym wpływu globalizacji na kształt stosunków we współczesnym świecie; § dokonuje krytycznej analizy roli wybranych podmiotów [politycznych i gospodarczych] w procesie globalizacji; § analizuje materiały źródłowe dotyczące globalizacji [teksty narracyjne, akty normatywne, dane	§ formułuje wnioski na podstawie analizy konsekwencji współczesnych procesów globalizacyjnych; § porównuje i ocenia z różnych perspektyw procesy globalizacyjne przebiegające dawniej i współcześnie; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący globalizacji.	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących współczesnych procesów globalizacyjnych; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące współczesnych procesów globalizacyjnych; § organizuje debatę dotyczącą skutków współczesnych procesów globalizacyjnych i aktywnie w

			korporacji na współczesne politykę, gospodarkę i życie społeczne; § na podstawie lektury tekstów publicystycznych i naukowych formułuje wnioski dotyczące wybranych problemów wynikających z procesu globalizacji; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące globalizacji [teksty narracyjne, dane statystyczne].	statystyczne, źródła ikonograficzne].		niej uczestniczy.
5. Konflikty i terroryzm	§ konflikt międzynarodowy § konflikt etniczny § separatyzm § terroryzm § rozwiązywanie konfliktów § pomoc humanitarna i rozwojowa § interwencje humanitarne	§ prawidłowo posługuje się pojęciami: „konflikt etniczny”, „terroryzm”; § wskazuje przykłady konfliktów etnicznych we współczesnym	§ prawidłowo posługuje się pojęciami: „separatyzm”, „pomoc humanitarna”; § wymienia i lokalizuje na mapie państwa, w których występują konflikty etniczne:	§ przedstawia przyczyny, przejawy i konsekwencje współczesnych konfliktów etnicznych/separatyzmu; § formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze	§ analizuje współczesne konflikty etniczne w świetle prawa międzynarodowego o; § formułuje wnioski na podstawie analizy konsekwencji współczesnych konfliktów	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących współczesnych konfliktów i terroryzmu; § samodzielnie gromadzi, analizuje

	§ misje pokojowe	h Europie, Azji i Afryce; § przedstawia przykłady reakcji wspólnoty międzynarodowej na działalność współczesnych ruchów separatystycznych; § wskazuje przykłady pomocy humanitarnej i rozwojowej; § podaje przykłady misji pokojowych realizowanych w regionach, w których rozgrywają się współczesne konflikty etniczne; § wymienia główne organizacje terrorystyczne we współczesnym świecie	- w granicach Unii Europejskiej, - w azjatyckiej części obszaru poradzieckiego, - na obszarze Środkowego i Dalekiego Wschodu, - w Afryce i na Bliskim Wschodzie; § wyjaśnia, jakie mogą być przyczyny współczesnych konfliktów etnicznych; § przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów etnicznych w ramach działań społeczności międzynarodowej; § omawia przykładowe formy pomocy humanitarnej i rozwojowej; § wskazuje konkretne przykłady działań	dotyczącym zasadności i skuteczności pomocy humanitarnej udzielanej państwom i społecznościom dotkniętym konfliktami etnicznymi/separatyzmami; § wyjaśnia, jakie czynniki decydują o reakcjach wspólnoty międzynarodowej na poszczególne współczesne ruchy separatystyczne; § porównuje charakter i znaczenie pomocy humanitarnej oraz pomocy rozwojowej; § charakteryzuje wybrane misje pokojowe i interwencje humanitarne, a także ocenia je z uwzględnieniem ich aspektów moralnych i skutków;	etnicznych/separatyzmów; § przedstawia wnioski sformułowane na podstawie analizy konsekwencji działalności wybranych organizacji terrorystycznych we współczesnym świecie; § dokonuje krytycznej analizy wybranych strategii zwalczania współczesnego terroryzmu; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący konfliktów etnicznych, separatyzmów i współczesnego terroryzmu.	i prezentuje materiały dotyczące konfliktów etnicznych, separatyzmów i współczesnego terroryzmu; § organizuje debatę dotyczącą współczesnych konfliktów etnicznych, separatyzmów lub terroryzmu oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na wybrany temat.
--	------------------	---	---	---	--	--

		§ wymienia podstawowe strategie i formy walki ze współczesnym terroryzmem.	współczesnych organizacji terrorystycznych; § podaje przyczyny współczesnego terroryzmu; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące konfliktów etnicznych, separatyzmów i terroryzmu [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ analizuje przyczyny i konsekwencje działalności wybranych współczesnych organizacji terrorystycznych; § omawia i ocenia aktywność państwa polskiego w walce ze współczesnym terroryzmem; § analizuje materiały źródłowe dotyczące konfliktów etnicznych, separatyzmów i współczesnego terroryzmu [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].		
III. ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE						
1. Organizacja Narodów Zjednoczonych	§ <i>Karta Narodów Zjednoczonych</i> § cele i zadania ONZ § organy ONZ § organizacje wyspecjalizowane Narodów Zjednoczonych	§ podaje cele działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych; § wymienia główne organy ONZ;	§ przedstawia okoliczności uchwalenia <i>Karty Narodów Zjednoczonych</i> oraz postanowienia zawarte w tym akcie;	§ przedstawia genezę powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych; § wymienia główne założenia zawarte w <i>Agendzie na rzecz</i>	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych form działalności ONZ i jej wyspecjalizowanych organizacji; § rozwiązuje złożone zadania	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących ONZ; § samodzielnie gromadzi,

	§ <i>Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030</i> § misje pokojowe ONZ	§ wskazuje przykłady działań podejmowanych przez wyspecjalizowane organizacje ONZ.	§ charakteryzuje główne organy ONZ [struktura, cele, formy działania]; § wymienić cele i formy misji pokojowych ONZ; § wymienia główne cele wyspecjalizowanych organizacji ONZ: - Światowej Organizacji Zdrowia, - Międzynarodowej Organizacji Pracy, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa, - Międzynarodowego Funduszu Walutowego, - Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju,	<i>zrównoważonego rozwoju 2030</i>; § formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze o rolę ONZ i jej wyspecjalizowanych organizacji we współczesnym świecie; § analizuje materiały źródłowe dotyczące ONZ [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działalności ONZ i jej organizacji wyspecjalizowanych.	analizuje i prezentuje materiały dotyczące ONZ; § organizuje debatę dotyczącą roli ONZ we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
--	---	---	---	---	---	--

			- Światowej Organizacji Handlu, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego, - Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące ONZ [teksty narracyjne, dane statystyczne].			
2. Organizacje ponadregionalne	§ grupa G7 § Szanghajska Organizacja Współpracy § BRICS § Organizacja Państw Eksportujących Ropę Naftową § Organizacja Współpracy	§ podaje przykłady współczesnych organizacji ponadregionalnych.	§ wymienia cele następujących form współpracy ponadregionalnej: - grupy G7, - Szanghajskiej Organizacji Współpracy, - BRICS, - Organizacji Państw	§ przedstawia strukturę organizacyjną i przykłady działalności następujących form współpracy ponadregionalnej: - grupy G7, - Szanghajskiej Organizacji Współpracy,	§ ocenia, jaką rolę odgrywają we współczesnym świecie następujące formy współpracy ponadregionalnej: - grupa G7, - Szanghajska Organizacja Współpracy, - BRICS,	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z działalnością współczesnych organizacji ponadregionalnych;

	Gospodarczej i Rozwoju § grupa G20		Eksportujących Ropę Naftową, - Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, - grupy G20; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące współczesnych organizacji regionalnych [teksty narracyjne, dane statystyczne].	- BRICS, - Organizacji Państw Eksportujących Ropę Naftową, - Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, - grupy G20; § analizuje materiały źródłowe dotyczące współczesnych organizacji regionalnych [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	- Organizacja Państw Eksportujących Ropę Naftową, - Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, - grupa G20; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący współczesnych organizacji ponadregionalnych .	§ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące działalności współczesnych organizacji ponadregionalnych; § organizuje debatę dotyczącą roli organizacji ponadregionalnych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
--	--	--	---	---	--	--

3. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego	§ cele i zadania NATO § <i>Traktat północnoatlantycki</i> § partnerzy NATO § organy i struktura organizacyjna NATO § operacje pokojowe i militarne NATO	§ przedstawia główne przyczyny powstania NATO; § wskazuje przykłady aktywności politycznych i militarnych NATO [od lat 90. XX w.].	§ przedstawia genezę Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; § określa, kiedy uchwalono <i>Traktat północnoatlantycki</i>, oraz wymienia postanowienia zawarte w tym akcie; § podaje przykłady operacji pokojowych i militarnych NATO; § przedstawia rolę USA w strukturach NATO; § wymienia cele i formy działalności NATO w współczesnym świecie; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące NATO [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ wymienia i lokalizuje na mapie państwa członkowskie NATO; § przedstawia rozwój terytorialny NATO; § przedstawia ewolucję celów i form działania NATO; § wymienia cele i skutki misji pokojowych przeprowadzonych przez NATO od lat 90. XX w.; § analizuje materiały źródłowe dotyczące NATO [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ charakteryzuje strukturę organizacyjną NATO, w tym omawia zadania i kompetencje poszczególnych organów Sojuszu; § wskazuje czynniki, które zadecydowały o akcesji do NATO poszczególnych państw członkowskich, ze szczególnym uwzględnieniem państw postkomunistycznych; § dokonuje krytycznej analizy aktywności NATO na przełomie XX i XXI w.; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działalności NATO.	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z działalnością NATO; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące NATO; § organizuje debatę dotyczącą roli NATO we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
---	---	---	--	---	---	--

4. Organizacje regionalne	§ regionalizm § Rada Europy § OBWE § ASEAN § WNP § LPA § UA § OPA § EFTA § NAFTA § APEC § CEFTA § strefy wolnego handlu	§ wymienia główne organizacje regionalne funkcjonujące w Europie; § podaje przykłady działalności Rady Europy; § wskazuje cele działania OBWE.	§ wymienia cele oraz formy działalności następujących organizacji regionalnych: - Rady Europy, - Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie [OBWE], - Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej [ASEAN], - Wspólnoty Niepodległych Państw [WNP], - Ligi Państw Arabskich [LPA], - Unii Afrykańskiej [UA], - Organizacji Państw Amerykańskich [OPA], - Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu [EFTA],	§ dokonuje krytycznej analizy działalności Rady Europy i OBWE oraz uzasadnia swoją ocenę tych organizacji; § analizuje materiały źródłowe dotyczące współczesnych organizacji regionalnych [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ ocenia, jaką rolę odgrywają we współczesnym świecie następujące formy współpracy regionalnej: - Rada Europy, - Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie [OBWE], - Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej [ASEAN], - Wspólnota Niepodległych Państw [WNP], - Liga Państw Arabskich [LPA], - Unia Afrykańska [UA], - Organizacja Państw Amerykańskich [OPA], - Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu [EFTA],	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z działalnością współczesnych organizacji regionalnych; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące działalności współczesnych organizacji regionalnych; § organizuje debatę dotyczącą roli współczesnych organizacji regionalnych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
----------------------------------	---	--	--	---	--	---

			- Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu [NAFTA], - Wspólnoty Gospodarczej Azji i Pacyfiku [APEC], - Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu [CEFTA]; § prawidłowo posługuje się pojęciem „strefa wolnego handlu”; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące współczesnych organizacji regionalnych [teksty narracyjne, dane statystyczne].		- Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu [NAFTA], - Wspólnota Gospodarcza Azji i Pacyfiku [APEC], - Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu [CEFTA]; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działalności współczesnych organizacji regionalnych.	
IV. UNIA EUROPEJSKA						
1. Integracja europejska	§ integracja europejska § Unia Europejska § prawo europejskie	§ wymienia kulturowe i historyczne podwaliny	§ przedstawia główne etapy gospodarczej integracji europejskiej po	§ przedstawia czynniki, które doprowadziły do integracji	§ charakteryzuje okoliczności, w których doszło do akcesji kolejnych	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów

	§ państwa członkowskie UE	§ jedności europejskiej; § wskazuje najważniejsze akty prawa pierwotnego wspólnot europejskich i Unii Europejskiej; § podać przykłady realizacji zasad pomocniczości, subsydiarności i solidarności.	§ II wojnie światowej; § wymienia i lokalizuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; § wskazuje główne kryteria decydujące o przyjęciu państwa do Unii Europejskiej; § podaje główne postanowienia z obowiązujących aktów prawa pierwotnego Unii Europejskiej; § wyjaśnia znaczenie zasad pomocniczości, subsydiarności i solidarności; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące integracji europejskiej [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ europejskiej po II wojnie światowej; § przedstawia, w jaki sposób ewoluowały cele i formy działalności wspólnot europejskich /Unii Europejskiej; § wymienia główne typy aktów tworzących prawo wtórne Unii Europejskiej; § analizuje materiały źródłowe dotyczące integracji europejskiej [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ państw do Unii Europejskiej; § omawia, w jaki sposób ewoluował charakter prawny wspólnot europejskich/Unii Europejskiej; § charakteryzuje główne typy aktów tworzących prawo wtórne Unii Europejskiej; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący integracji europejskiej.	§ związanych z integracją europejskiej; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące integracji europejskiej; § organizuje debatę dotyczącą integracji europejskiej oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
2. Instytucje Unii Europejskiej	§ kompetencje UE § Rada Europejska	§ wymienia główne organy/instytucje	§ omawia zagadnienie legitymizacji	§ określa zakres uprawnień poszczególnych	§ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania	§ dokonuje krytycznej analizy

	§ Parlament Europejski § Komisja Europejska § Rada Unii Europejskiej § Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	§ Unii Europejskiej; § wymienia cele i formy działania głównych instytucji Unii Europejskiej.	§ głównych instytucji Unii Europejskiej; § przedstawia najważniejsze cele, formy działania i zasady funkcjonowania głównych instytucji Unii Europejskiej; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania instytucji UE [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ instytucji Unii Europejskiej; § charakteryzuje rolę i formy działalności Komisji Europejskiej i Rady Europejskiej oraz wskazuje współzależności między tymi instytucjami; § przedstawia strukturę organizacyjną Komisji Europejskiej; § omawia strukturę organizacyjną Rady Unii Europejskiej, w tym wyjaśnia, jaka jest rola poszczególnych składów Rady i jej komitetów; § analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania instytucji UE [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ głównych organów/instytucji Unii Europejskiej; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania najważniejszych organów/instytucji UE.	wybranych problemów związanych z funkcjonowaniem instytucji UE; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące funkcjonowania instytucji UE; § organizuje debatę dotyczącą roli poszczególnych instytucji UE oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
--	---	---	---	---	---	--

3. Funkcjonowanie Unii Europejskiej	§ unia gospodarcza i walutowa § Europejski Bank Centralny § dochody i wydatki Unii Europejskiej § Europejski Trybunał Obrachunkowy § przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości § wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	§ wymienia główne formy działania Unii Europejskiej w sferze wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych; § wskazuje główne formy działania Unii Europejskiej w sferze polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa i obrony; § podaje zadania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego.	§ wskazuje państwa członkowskie należące do strefy euro; § przedstawia główne założenia unii gospodarczej; § podaje główne zadania Europejskiego Banku Centralnego; § wskazuje źródła dochodów Unii Europejskiej i charakteryzuje strukturę jej wydatków; § omawia zasady tworzenia budżetu unijnego; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania UE [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ wymienia pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania strefy euro; § analizuje i ocenia globalną rolę Unii Europejskiej; § przedstawia kompetencje Komisji Europejskiej, Rady Unii Europejskiej i Parlamentu Europejskiego w procedurze uchwalania i realizacji budżetu Unii Europejskiej; § analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania UE [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ przedstawia główne problemy i wyzwania stojące przed Unią Europejską w sferach wymiaru sprawiedliwości, spraw wewnętrznych oraz polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony; § formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym oceny zasad funkcjonowania, form działalności i zakresu kompetencji Unii Europejskiej; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania UE.	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z funkcjonowaniem UE; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące funkcjonowania UE; § organizuje debatę dotyczącą funkcjonowania UE oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
--	---	--	--	--	--	---

4. Fundusze i polityka spójności	§ polityka spójności UE § fundusze europejskie § polityki sektorowe UE § konkurencja i ochrona konsumentów	§ podaje przykłady wykorzystania funduszy europejskich w swoim najbliższym otoczeniu. § wskazuje przykłady realizacji w swoim najbliższym otoczeniu założeń polityk sektorowych UE [np. wspólnej polityki rolnej]; § wymienia państwa aspirujące do członkostwa w Unii Europejskiej; § wymienia główne kierunki integracji europejskiej.	§ wymienia główne cele europejskiej polityki spójności społecznej i gospodarczej oraz polityki konkurencji i ochrony konsumentów; § podaje przykłady działalności Unii Europejskiej w ramach wybranych polityk sektorowych [kulturalnej; kształcenia i młodzieży; badań i rozwoju technologicznego; handlowej; rolnej; transportowej; ochrony środowiska; energetycznej; małych i średnich przedsiębiorstw]; § wymienia główne fundusze Unii Europejskiej; § wskazuje państwa posiadające status kandydata do członkostwa w UE	§ przedstawia problemy [polityczne, ekonomiczne, kulturowe] związane w ewentualnym rozszerzeniem Unii Europejskiej oraz z dalszą integracją państw w ramach organizacji; § analizuje materiały źródłowe dotyczące funduszy unijnych i polityki spójności UE [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ dokonuje krytycznej analizy założeń i form realizacji europejskiej polityki spójności społecznej i gospodarczej oraz polityki konkurencji i ochrony konsumentów; § formułuje i uzasadnia stanowisko w sporze dotyczącym przyszłości Unii Europejskiej i kierunków dalszej integracji; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funduszy unijnych i polityki spójności UE.	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących funduszy i polityki spójności UE; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące funduszy unijnych i polityki spójności UE; § organizuje debatę dotyczącą wykorzystania funduszy unijnych oraz polityki spójności UE oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
---	---	---	---	--	---	---

			oraz państwa, które rozpoczęły negocjacje w sprawie wejścia do wspólnoty; § analizuje główne argumenty podnoszone w sporze na temat przyszłego rozwoju Unii Europejskiej; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące funduszy unijnych i polityki spójności UE [teksty narracyjne, dane statystyczne].			
V. POLITYKA ZAGRANICZNA						
1. Polityka zagraniczna i racja stanu	§ dyplomacja § ambasada § urząd konsularny § racja stanu § polityka zagraniczna III RP § uczestnictwo Polski w ugrupowaniach regionalnych	§ wymienia główne zadania ambasad i konsulatów; § wskazuje główne cele polskiej polityki zagranicznej w XXI w. oraz konkretne sposoby ich realizacji.	§ wyjaśnia znaczenie pojęcia „racja stanu”; § charakteryzuje cele polskiej polityki zagranicznej w XXI w. oraz przedstawia sposoby i instrumenty ich realizacji;	§ uzasadnia, że organy władzy muszą kierować się racją stanu w procesie kształtowania polityki zagranicznej; § porównuje status prawny, strukturę oraz zadania ambasad i konsulatów;	§ charakteryzuje czynniki, które decydowały o kierunkach polskiej polityki zagranicznej w okresie od lat 90. XX w. do czasów współczesnych; § dokonuje krytycznej analizy	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z polską polityką zagraniczną; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały

			§ porównuje polską politykę zagraniczną z lat 90. XX w. z tą realizowaną przez państwo polskie współcześnie; § wymienić organizacje regionalne, do których należy Rzeczpospolita Polska; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące polityki zagranicznej, w tym polityki polskiej [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ przedstawia cele i formy współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami w ramach organizacji regionalnych; § analizuje materiały źródłowe dotyczące polityki zagranicznej, w tym polityki polskiej [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	celów polskiej polityki zagranicznej [od lat 90. XX w.] oraz form i instrumentów ich realizacji; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący polskiej polityki zagranicznej.	dotyczące polskiej polityki zagranicznej; § organizuje debatę dotyczącą kierunków polskiej polityki zagranicznej oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
2. Polska w Unii Europejskiej	§ Polska w UE § fundusze UE w Polsce § obywatelstwo unijne	§ przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej; § podaje przykładowe korzyści wynikające z procesu integracji Polski z Unią Europejską.	§ wymienia główne etapy procesu integracji Polski z Unią Europejską; § pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat pozytywnych i negatywnych aspektów członkostwa Rzeczypospolitej	§ analizuje i przedstawia informacje dotyczące wykorzystania funduszy europejskich w Polsce, w tym prezentuje konkretne przykłady zrealizowanych	§ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym konsekwencji przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z członkostwem Polski w UE; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące

			Polskiej w Unii Europejskiej; § odszukuje w różnych źródłach informacje na temat wykorzystania funduszy europejskich w Rzeczypospolitej Polskiej; § przedstawia czynniki, które wpływają na pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; § wskazuje przejawy europeizacji polskiej polityki zagranicznej; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania Rzeczypospolitej Polskiej w strukturach UE [teksty narracyjne, dane statystyczne].	dzięki nim inwestycji; § charakteryzuje i ocenia pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; § przedstawia pozytywne i negatywne aspekty europeizacji polskiej polityki zagranicznej; § analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania Rzeczypospolitej Polskiej w strukturach UE [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania Rzeczypospolitej Polskiej w strukturach UE.	członkostwa Polski w UE; § organizuje debatę dotyczącą oceny członkostwa Polski w UE oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; § samodzielnie opracowuje i przeprowadza ankietę dotyczącą oceny konsekwencji członkostwa Polski w UE, a następnie analizuje i prezentuje jej wyniki.
--	--	--	--	---	---	---

3. Relacje dwustronne Rzeczypospolitej Polskiej	§ stosunki z państwami sąsiadującymi § relacje z USA § stosunki polsko-chińskie	§ wymienia sąsiadów Polski oraz przedstawia ich relacje z UE i NATO; § wymienia płaszczyzny współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiednimi; § wymienia główne cele współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami pozaeuropejskimi, np. z USA czy Chinami.	§ przedstawia główne problemy w relacjach Polski z państwami sąsiednimi; § omawia – na wybranych przykładach – cele, formy i instrumenty współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami pozaeuropejskimi, np. z USA czy Chinami; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące polskiej polityki zagranicznej, w tym relacji dwustronnych z innymi państwami [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ porównuje cele, formy i instrumenty współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiadującym – zarówno tymi będącymi członkami UE, jak i tymi pozostającymi poza strukturami unijnymi; § charakteryzuje relacje polsko-niemieckie i polsko-rosyjskie w okresie od początku lat 90. XX w. do czasów współczesnych; § analizuje materiały źródłowe dotyczące polskiej polityki zagranicznej, w tym relacji dwustronnych z innymi państwami [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ dokonuje krytycznej analizy relacji Rzeczypospolitej Polskiej z wybranymi państwami pozaeuropejskimi, np. z USA i Chinami; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący polskiej polityki zagranicznej, w tym relacji dwustronnych z innymi państwami.	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z relacjami dwustronnymi Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące polskiej polityki zagranicznej, w tym relacji dwustronnych z innymi państwami; § organizuje debatę dotyczącą oceny relacji dwustronnych Polski z wybranymi państwami oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat;
--	---	---	--	---	---	--

						§ samodzielnie opracowuje i przeprowadza ankietę dotyczącą oceny relacji dwustronnych Polski z wybranymi państwami, a następnie analizuje i prezentuje jej wyniki.
4. Polska a bezpieczeństwo na świecie	§ udział Polski w misjach pokojowych i operacjach militarnych § polskie inicjatywy na rzecz pokoju § polska pomoc humanitarna i rozwojowa	§ podaje przykłady misji pokojowych i operacji militarnych, w których brali udział polscy żołnierze w XXI w.; § wskazuje przykłady polskich inicjatyw na rzecz pokoju i demokracji zrealizowanych w XXI w.	§ wymienia współczesne misje pokojowe i operacje militarne, w których biorą udział polscy żołnierze, oraz lokalizuje na mapie miejsca, gdzie są one realizowane; § przedstawia najważniejsze polskie inicjatywy na rzecz pokoju i demokracji w XXI w.; § omawia formy i instrumenty polskiej pomocy humanitarnej	§ przedstawia okoliczności i cele uczestnictwa wojsk polskich w misjach pokojowych i operacjach militarnych w okresie od lat 90. XX w. do czasów współczesnych; § uzasadnia konieczność zaangażowania Polski w działania z zakresu pomocy humanitarnej i rozwojowej; § analizuje materiały źródłowe dotyczące działań	§ dokonuje krytycznej analizy celów, przebiegu i skutków wybranych misji pokojowych lub operacji militarnych z udziałem wojsk polskich; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działań Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie.	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z zaangażowaniem Rzeczypospolitej Polskiej w działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące zaangażowania Rzeczypospolitej Polskiej

			i rozwojowej w XXI w.; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące działań Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie [teksty narracyjne, dane statystyczne].	Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].		w działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie; § organizuje debatę dotyczącą oceny zaangażowania Rzeczypospolitej Polskiej w działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
VI. EDUKACJA I NAUKA						
1. Nauki społeczne i humanistyczne	§ podział nauk § nauki społeczne § nauki humanistyczne § interdyscyplinarność § wkład Polaków w nauki społeczne	§ podaje przykłady nauk społecznych i humanistycznych i określa zakres tematycznych prowadzonych w ich ramach badań; § wymienia przykładowe osiągnięcia polskich naukowców zajmujących się naukami społecznymi	§ przedstawia obowiązujący w Rzeczypospolitej Polskiej podział nauk społecznych i humanistycznych; § określa zakres tematyczny badań prowadzonych w ramach poszczególnych nauk społecznych i humanistycznych [m.in. nauk o polityce, w tym	§ pozyskuje z różnych źródeł i prezentuje informacje na temat wybranej nauki społecznej lub humanistycznej [zakres tematyczny, instrumenty badawcze, osiągnięcia współczesnych badaczy, wybitni naukowcy, w tym najważniejsi badacze polscy];	§ przedstawia różne podziały nauk [w tym ten przyjęty na forum OECD]; § określa, jakie jest znaczenie nauk humanistycznych i społecznych we współczesnym świecie; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy	§ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące nauk społecznych i humanistycznych; § organizuje debatę dotyczącą roli i znaczenia nauk społecznych i humanistycznych we współczesnym

		i humanistycznymi .	o polityce publicznej, bezpieczeństwie, mediach, poznaniu i komunikacji społecznej, administracji, nauk prawnych, socjologii, psychologii, pedagogiki, etnologii, kulturoznawstwa]; § wymienia osiągnięcia wybitnych polskich przedstawicieli nauk społecznych: Bronisława Malinowskiego, Floriana Znanieckiego i Leona Petrażyckiego; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące nauk społecznych i humanistycznych [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ wyjaśnia, na czym polegają badania interdyscyplinarne, i przedstawia ich znaczenie we współczesnej nauce; § analizuje materiały źródłowe dotyczące nauk społecznych i humanistycznych [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	dotyczący nauk społecznych i humanistycznych .	świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; § organizuje w środowisku lokalnym kampanię społeczną promującą wybraną dyscyplinę nauk społecznych lub humanistycznych.
2. Uczenie się przez całe życie	§ kwalifikacje zawodowe	§ wymienia typy szkół wyższych;	§ pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat wymagań	§ planuje indywidualną ścieżkę edukacji po	§ uzasadnia konieczność	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych

	§ formy kształcenia ustawicznego § formy podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych § szkoły policealne	§ wymienia sposoby, formy i instrumenty wykorzystywane w procesie podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych.	rekrutacyjnych w szkołach policealnych oraz na wybranych uczelniach wyższych; § wymienia różne formy uczenia się przez całe życie; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące procesu uczenia się przez całe życie [teksty narracyjne, dane statystyczne].	ukończeniu szkoły średniej; § odszukuje w różnych źródłach informacje o kwalifikacjach zawodowych niezbędnych do wykonywania wybranych zawodów lub pełnienia określonych funkcji; § analizuje materiały źródłowe dotyczące procesu uczenia się przez całe życie [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	uczenia się przez całe życie; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący procesu uczenia się przez całe życie.	problemów związanych z procesem uczenia się przez całe życie; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące procesu uczenia się przez całe życie; § organizuje debatę dotyczącą znaczenia procesu uczenia się przez całe życie we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; § samodzielnie opracowuje i przeprowadza ankietę dotyczącą uczenia się przez całe życie, a następnie analizuje i prezentuje jej wyniki;
--	--	--	--	--	--	--

						§ organizuje w środowisku lokalnym kampanię społeczną promującą wybrane formy uczenia się przez całe życie.
3. Szkolnictwo wyższe w Polsce	§ uczelnie wyższe w Polsce § organizacja studiów w Rzeczypospolitej Polskiej i w Europie § szkoły doktorskie	§ wymienia rodzaje uczelni wyższych w Polsce; § wymienia typy studiów dostępnych w Polsce; § pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat interesujących go kierunków studiów.	§ przedstawia różnice między poszczególnymi typami studiów [studia I i II stopnia, jednolite studia magisterskie, studia doktoranckie, studia podyplomowe]; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące szkolnictwa wyższego w Polsce [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranej uczelni wyższej w Polsce [historia, zakres i charakter studiów, miejsce w rankingu szkół wyższych itp.]; § analizuje materiały źródłowe dotyczące szkolnictwa wyższego w Polsce [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ przedstawia główne cele i założenia dotyczące rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący szkolnictwa wyższego.	§ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z funkcjonowaniem szkolnictwa wyższego w Polsce; § samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące szkolnictwa wyższego w Polsce; § organizuje debatę dotyczącą oceny funkcjonowania szkolnictwa wyższego w Polsce oraz aktywnie

						uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
4. Studia za granicą	§ matura międzynarodowa § Erasmus plus	§ przedstawia warunki studiowania obywateli polskich w krajach Unii Europejskiej.	§ pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat warunków studiowania w wybranych państwach świata; § analizuje proste materiały źródłowe dotyczące studiowania za granicą [teksty narracyjne, dane statystyczne].	§ wymienia warunki uzyskania matury międzynarodowej; § gromadzi i prezentuje informacje na temat wybranej uczelni zagranicznej; § planuje indywidualną ścieżkę edukacyjną po ukończeniu szkoły średniej z uwzględnieniem możliwości studiowania poza granicami Polski; § analizuje materiały źródłowe dotyczące studiowania za granicą [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne].	§ określa, jakie szanse edukacyjne daje abiturientom zdanie matury międzynarodowej; § wymienia cele i zasady funkcjonowania programu „Erasmus plus”; § wymienia wady i zalety studiowania w wybranych państwach [innych niż Polska]; § rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący studiowania za granicą.	§ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące studiowania za granicą; § organizuje debatę dotyczącą studiowania za granicą oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; § organizuje w środowisku lokalnym kampanię społeczną promującą studiowanie za granicą.

Opracowanie: Barbara Furman.